

เทศน์เช้า วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๒

พระอาจารย์สงบ มนัสสนุโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ตั้งใจฟังธรรมๆ เพราะเราต้องแสวงหาสัจจะความจริงในชีวิตของเรา เราแสวงหาสัจจะความจริงในชีวิตของเรานะ

ชีวิตนี้ได้มา กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน เพราะเราได้สร้างคุณงามความดีของเรา เราได้เกิดเป็นมนุษย์ๆ เราได้เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ละเอียดมาก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม รัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นแก้วสารพัดนึกของชาวพุทธ

เป็นแก้วสารพัดนึก แต่เราก็นึกกันแล้วก็ไม่ได้สมความปรารถนา พอไม่ได้สมความปรารถนา ศาสนานี้มีคุณค่าจริงหรือ

ศาสนานี้ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว สิ่งที่กรรมคือการกระทำ กรรมที่ว่าทำดีๆ เราก็ได้ทำคุณงามความดี ชาติในปัจจุบันนี้ได้สร้างคุณงามความดี เราได้สร้างคุณงามความดีเพราะเราได้เกิดเป็นมนุษย์ ด้วยอำนาจวาสนาของเรา กรรมดี มนุษย์สมบัติ คือ ๕ เป็นมนุษย์สมบัติของเรา

มนุษย์สมบัติเราได้สร้างคุณงามความดีของเราแล้ว เราได้มาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาทำให้เรามีสติปัญญา เราทำแต่คุณงามความดีของเรา

ทำคุณงามความดี กรรมดี กรรมชั่ว เวลาการกระทำของเรา ทำสิ่งใดแล้วมันขาดตกบกพร่อง ทำสิ่งใดแล้วไม่สมความปรารถนาต่างๆ เราก็ได้ทำความดีของเราแล้ว เราได้ขวนขวายของเราแล้ว ทุกคนเกิดมาทุกคนก็ได้แข่งขันกันทำคุณงามความดีแล้ว แต่ทำคุณงาม

ความดีของเรา เราทำแล้วอำนาจวาสนาของเรามันไม่ถึง ต่างๆ มันขาดตกบกพร่องไป คนอื่นเขาทำของเขาแล้วได้ประสบความสำเร็จ

นี่ถ้าพูดถึงความเป็นธรรมโดยธรรมาภิบาล โดยความสุจริตนะ

แต่ด้วยความทุจริต ด้วยการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นเหยียบย่ำทำลาย นั่นเป็นการทุจริต เป็นการทุจริต นั่นเป็นบาปเป็นกรรม เป็นบาปเป็นกรรม เขาได้ทำของเขา

เวลาทำแล้ว ใครทำอะไรได้ไว้ สิ่งนั้นต้องเป็นกรรมของตนๆ เวลาทำแล้วมันไม่สบายใจ หรอก เวลาทำแล้ว สิ่งที่ว่าหน้าขึ้นนอกตรม เวลาทำอะไรก็คิดว่าตัวเองเป็นคนดีๆ หน้าจากก็ว่าเป็นคนดี แต่เวลาเขาไปหลังฉากนะ มันยกหัวใจ มันเสียวหัวใจทั้งนั้นนะ มันเป็นเรื่องมันโดยสัจจะความจริงของมัน

เวลาเราเกิดมา เวลาเราเกิดมานะ อยู่ในท้องพ่อท้องแม่ เราหายใจผ่านจากลมหายใจของพ่อของแม่ ของแม่ไม่ใช่ของพ่อ เราผ่านลมหายใจนะ เราอาศัยทั้งนั้นนะ เวลาอยู่ในท้อง ๙ เดือน เราอาศัยอาหารจากสายสะดือ เราอาศัยออกซิเจนจากแม่ เราอาศัยทั้งสินนะ

เวลาเราเกิดมา เวลาเกิดมาหมอตายตบตูดก่อนเลยให้มันร้อง ให้มันหายใจด้วยตัวมันเอง มันต้องหายใจด้วยตัวมันเองมันถึงจะเป็นมนุษย์ มันถึงเป็นสิ่งมีชีวิต แต่เวลาอยู่ในท้องพ่อท้องแม่เราอาศัยทั้งสินนะ

นี่ก็เหมือนกัน เราเกิดเป็นมนุษย์ เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราเกิดเป็นมนุษย์ เราสร้างคุณงามความดีของเรา มา สิ่งที่เราสร้างคุณงามความดีมา เราอาศัยสังคมนี้ อยู่ นี่โลกสมมุติ สมมุติไฉน สมมุติบัญญัติ ผลของวิญญู

ผลของวิญญูจะมีสิ่งใดมีการกระทำแล้ว เวลาหลวงตาท่านพูดไฉน นรกสวรรค์ไม่มี นรกสวรรค์ไม่มีไฉน นรกสวรรค์ไม่มี ไฉ่พวกที่นั่นอยู่นี่มันมาจากไหน ภพชาติไม่มี ภพชาติไม่มี ไฉ่ของที่มันไม่มีมันต้องไม่มีตลอดไปสิ ของที่มันไม่มีมันมาเกิดเป็นเราได้อย่างไรละ

สิ่งที่มาเกิดเป็นเรา ของมันต้องมี แต่มันมีโดยสัจธรรมไฉน มีด้วยสายตาของเรา ด้วยปัญญาของเราคาดไม่ถึงไฉน คาดไม่ถึงคาดไม่ได้ไฉน แต่มันเป็นความจริงๆ

เวลาครูบาอาจารย์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ กราบธรรมเพราะว่าท่านประพฤติปฏิบัติของท่านจนสิ้นสุดแห่งทุกขไป ท่านกราบคุณธรรมอันนั้น

คุณธรรมอันนั้นมันคืออะไร

คุณธรรมอันนั้นมันคือวิวิญญะ จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวิญญะ เราวนเวียนไปโดยสังขจะโดยความจริงโดยธรรมชาติๆ ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาตินี้แหละ ความรู้สึกนี้เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง แล้วมันมีเวรมีกรรมของมัน มันมีอาการอาฆาตมาดร้าย

พระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์มีความปรารถนาแต่สร้างคุณงามความดี แรงปรารถนา แรงการกระทำไป สิ่งนั้นมันขับเคลื่อนๆ ไป นี่ผลของวิญญะๆ เวลาเกิดเป็นเราๆ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ศาสนาเลอค่าๆ

อู้ฐ! วัดเต็มประเทศไทย พระมหาศาล มันเลอค่าที่ไหน มันแสวงหา มันแย่งชิงเพื่อผลประโยชน์ของมันกันทั้งนั้นนะ มันจะเลอค่าไปจากไหน

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติเนะ เวลาหลงตาท่านพูด เวลาหลงพ่ออุตตมะเวลาท่านเสียชีวิต สมเด็จจวาส สมเด็จสังฆราชวาสท่านเอาพัดยศไปให้หลงตา

หลงตาท่านเล่าให้ฟังเอง แต่ท่านเล่าให้ฟังตอนที่ว่าสมเด็จจวาสสิ้นพระชนม์ไปแล้ว เรื่องนี้เสียบไปแล้วไ

ท่านบอกเลยนะ ท่านเอาพัดยศนั้นจะกลับมาหาสมเด็จสังฆราช แล้วถวายคืน บอกว่าสิ่งนี้ยศถาบรรดาศักดิ์มันเป็นประโยชน์กับโลก มันเป็นยศถาบรรดาศักดิ์ที่โลกเขาแสวงหา เขาต้องการกัน ยศถาบรรดาศักดิ์เอาไปให้พระองค์อื่น ให้พระองค์อื่น ถ้าเขาทำคุณงามความดีของเขา เขาได้สมณศักดิ์ เขาได้ต่างๆ มันเป็นกำลังใจ เป็นกำลังใจกระตุ้นให้คนทำคุณงามความดี ควรจะให้คนที่เขาทำคุณงามความดี แล้วตอบสนองเขาให้เขามีน้ำใจ ให้เขามีความมั่นคง ให้เขาทำเพื่อส่วนรวม ทำเพื่อส่วนรวม

ท่านไปพูดกับสมเด็จสังฆราชวาสอย่างนั้น ท่านเล่าให้ฟัง “สำหรับผมไม่ต้องการสิ่งใดทั้งสิ้น ไม่ต้องการ เพราะชีวิตของผม...” ผมคือหลงตาพระมหาบัว “ชีวิตของผม ผมทุ่มเทให้แล้ว ชีวิตของผม ผมทำเพื่อศาสนา”

ท่านทำของท่าน ท่านเอาไปคืนนะ ตอนนั้นมันเป็นราชาคณะชั้นสามัญ แล้วท่านก็ทำคุณงามความดีของท่าน ท่านทุ่มเทของท่าน สุดท้ายแล้วเวลาท่านมารับสมณศักดิ์ตอนหลัง

ท่านรับสมณศักดิ์ ท่านบอกว่าท่านเห็นใจในหลวง ในหลวงท่านบอกว่า สิ่งในโลกเขาทำบุญกุศลกันกับหลวงตา ใครๆ ก็ทำทั้งสิ้น แต่สมณศักดิ์มีผู้ให้ได้อยู่คนเดียวคือพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์นั้นเป็นผู้ที่พระราชทานสมณศักดิ์ให้ ท่านบอกว่าท่านขออยากทำบุญอย่างนี้ ท่านอยากทำบุญอย่างนี้เพื่อมันเป็นสิทธิของท่าน

หลวงตาท่านรับด้วยเหตุด้วยผลนะ รับด้วยเหตุผลว่า ในเมื่อท่านก็เป็นเนืองนาบุญของโลกอยู่แล้ว แล้วถ้ามีคนมาถวายแล้วได้บุญกุศลจากตัวของท่าน ท่านก็อนุโลมให้ไป

แต่เวลาพระเจ้า พระที่สุ่ดโ่่ง สุ่ดโ่่งในกรรมฐานของเรา เพราะเวลาพระเจ้าประชุมสภาหนุกันก็วิตกกัง พุดขึ้นมาว่า เสียความรู้สึกมากกว่าไม่รับๆ แล้วมารับทีหลัง

ไ่ว่าไม่รับๆ ไม่รับเพราะว่ามันเป็นสมบัติสาธารณะเพื่อใครก็ได้ แต่เนื้ท่านรับเพราะผู้่ที่ถวายให้ท่าน ว่าสิ่งนี้เป็นบุญกุศล เป็นสิทธิของท่าน ท่านอยากจะทำของท่าน เนื้พุดถึงว่าสมณศักดิ์ๆ

สิ่งี่ว่าศาสนานี้เลอค่าๆ เลอค่าเราก็กมาแย่งชิงแสวงหากัน มีอไ้รยาวสาวได้สาวเอา นั้นมันเลอค่าหรือ มันไม่เลอค่า

แต่ถ้ามันจะเลอค่า เนื้ไ้ เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรามาบวชเป็นพระ เราก็กอาศัยสมมุติอยู่ อาศัยสงฆ์อยู่ เนื้เครื่องอาศัยๆ

สิ่งี่อาศัย พ่อแม่ ลูกเกิดมา ลูกเกิดมาลูกก็ต้ออาศัยพ่ออาศัยแม่ ลูกเกิดมา ทารกถ้าไม่อาศัยพ่ออาศัยแม่เลี้ยงดูมาเลย มันจะเติบโตขึ้นมาได้อย่างไร

เวลาพระเราก็กเหมือนกัน บวชมาแล้ว ภิกษุบวชใหม่นวกะยังไ้รู้สิ่งใดๆ เลย ก็อาศัยหมู่สงฆ์ อาศัยอย่างนี้เนื้เป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อความป็นจริงในใจของเรา

เราอาศัยๆ เราอาศัยวิญญูะ เวลาเกิดมา ไช้ของแม่ น้ำสเปิร์มของพ่อ ปฏิสนธิจิตลงไป เลือดเนื้อเชื้อไข เลือดในอกมาเป็นเรา ชีวิตของความเป็นมนุษย์เรานี้ของพ่อของแม่นะ พระอรหันต์ของลูกๆ เราอาศัยทำคุณงามความดีไฉ

แต่เวลาเราจริงจังของเรา พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ แก้วสารพัดนึก ธรรมะที่เลอค่า เลอค่าตรงนี้ไฉ เลอค่า

เราเกิดมาเรามีที่ไปที่ไปทั้งสิ้น มีที่ไปที่ไป เรามีเวรมีกรรม เรามีการกระทำของเราทั้งสิ้น เราเกิดมาแล้วเรามีพ่อแม่ บวชแล้วมีอุปัชฌาย์อาจารย์ แล้วถ้าแสวงหาครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่ง ที่อาศัย ครูบาอาจารย์ที่พึ่งที่อาศัย ถ้าเราเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาที่เลอค่าไฉ

พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ กราบธรรม คือสังฆธรรม คือคุณธรรมในหัวใจนั้น แล้วหัวใจนั้นมีคุณธรรมหรือไม่

เพราะหัวใจนี้มีคุณธรรมหรือไม่ มันมีติดบอด มันถึงเวียนว้ายตายเกิดในวิญญูะไฉ แล้วมัน อยู่ได้กิเลสไฉ กิเลสมันขับเคลื่อนมันไปมันถึงมีความทุกข์ความยากเข็ญในหัวใจของเราไฉ

เรามาบวชเป็นพระแล้วเราก็กิเลสหา แสวงหาก็มีความทุกข์ความยาก เป็นความ กัดคันในใจของตนไฉ “ทำไมสมาธิก็ทำไม่ได้ ปัญญา ก็ทำไม่ได้ ธรรมเกิดขึ้นกับเราไม่ได้”

นี่ไฉ อาศัยเขาก็มีคำตอบแทน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะ ไม่มีกำมือในเรา แบตลอด สังฆธรรมนี้ส่งเสริม ตลอดให้มีการกระทำ สิ่งต่างๆ เราตกตายเป็นผู้ชี้ทางเท่านั้น

นี่เป็นผู้อาศัยที่อาศัยไฉ สวากสวากะผู้ที่ได้ยินได้ฟังไฉ ถ้าได้ยินได้ฟังแล้วเราพยายาม ประพฤติปฏิบัติมาให้เป็นสัจจะให้เป็นความจริงของเราไฉ

หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ สิ่งที่เกิดเนื้อเชื้อไขนี้ได้มา ได้มาจากพ่อจากแม่ ปฏิสนธิจิตๆ จิตที่เวียนว้ายตายเกิดในวิญญูะเป็นของเรา ด้วยสายนบุญสายนกรรมขึ้นมาได้มาเกิด เป็นพ่อเป็นแม่เป็นลูกกัน ได้มาบวชในพระพุทธศาสนา ได้มาเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เวลาจะ เอาจริงเอาจังขึ้นมา หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ

ทุกคนก็หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธเหมือนกัน แต่จะสงบหรือไม่สงบแตกต่างกัน

นี่มันจะเข้าสู่จิตนิสัยแล้ว มันจะเข้าสู่อำนาจวาสนาของคนแล้ว

เวลาถ้ามันสงบแล้ว ดุสิ จิตมันสงบขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบ

ที่ท่าๆ กันอยู่มันไม่ใช่สงบ มันเป็นสบายใจ แค่อสบายๆ ว่างๆ สมานหรือ

ถ้าเป็นสมาน สิ่งที้อาศัย จิตมันไม่ต้องอาศัยใครทั้งสิ้น จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ มันอาศัยสถานะ เทวดา อินทร์ พรหม อาศัยสถานะของความเป็นมนุษย์ อาศัยๆ อาศัยเขา ทั้งๆ ที่จิตเป็นของเรา นี่อาศัยเขาไป มันถึงไม่เป็นอิสระ

แต่ถ้ามันหายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธนะ มันจะละเอียดมากน้อยขนาดไหน สิ่งที้อาศัยๆ จากสิ่งที้อาศัยมันจะเป็นตัวของมันขึ้นมาได้ สิ่งที้อาศัยมันจะเด่นชัดขึ้นมาได้

ความเด่นชัดขึ้นมานี้ ถ้ามีอำนาจวาสนา มันจะเป็นสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิคือมีสติสัมปชัญญะดูแลหัวใจของตนได้

มิจาสมาธิ ทำอย่างไรก็ได้ หลอกตัวเองก็ได้ กอดันตัวเองก็ได้ ทำให้ตัวเองหลงก็ได้ หลงไปหมดนะ แล้วเป็นสมาธิใหม่ เป็นมิจา เพราะมันพอใจในตัวของมัน

นี่ไง สิ่งที้อาศัยๆ ใจ เวลาถูกเกิดมาจากพ่อจากแม่ เวลาถูกเกิดมาเขาตบตูดหัวะ! แว้ๆ มันร้องขึ้นมาเลย ใ้ฉันมันเกิดมาแล้วนะ ใ้มันพิกลพิการอยู่ข้างตัวนั้นนะ มันยืนตัวขึ้นมาไม่ได้ มิจาสมาธิ จิตมันเป็นอิสระไม่ได้ จิตมันเป็นสัมมาสมาธิไม่ได้ จิตไม่มีหลักเกณฑ์ได้ มันไม่มีพื้นฐานได้

แต่ถ้ามันเป็นจริงๆ ขึ้นมา นี่ไง สิ่งที้มันลุ่มลึกคลุกคลานกันอยู่ที่นี่ แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติไปก็พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

เวลาหลวงปู่มั่น หลวงตาพระมหาบัว หลวงปู่เจี๊ยะ เวลาท่านเคารพบูชาถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ระลึกถึงหลวงปู่มั่น หลวงปู่เจี๊ยะนี้ น้ำตาไหลตลอด

หลวงตาบอกว่า ถ้าไม่ได้กราบหลวงปู่มั่น นอนไม่ได้

เวลาระลึกถึงครูบาอาจารย์ขึ้นมามันสะท้อนใจมาก มันสะท้อนถึงหัวใจ ถึงความรู้สึกอันนั้นมาก มันสะท้อนเพราะอะไรละ

นี่ไง ถ้ามันเป็นอิสระขึ้นมามันสะท้อนหัวใจมาก มันสะท้อนหัวใจมาก มันไม่หลงใหลอยู่กับวัฏฏะ มันไม่หลงใหลอยู่กับความคิดของตนเอง เป็นไปไม่ได้ นี่ไง ที่ว่ามันเลอค่า มันเลอค่าอย่างนี้ไง

นี่ถ้ามันเป็นอิสระขึ้นมาได้แล้วถ้ายกขึ้นสูวิปัสสนา ถ้ายกขึ้นสูวิปัสสนา ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังของมัน ธรรมจักรๆ เวลาธรรมจักรขึ้นมา จักรที่เคลื่อนแล้วไง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม พอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม เทวดาส่งข่าวเป็นชั้นๆ ขึ้นไป เพราะเทวดาเขาได้ยินได้ฟัง

เวลาเทวดา อินทร์ พรหมมาฟังเทศน์หลวงปู่มันอย่างนี้ เวลาเทวดา อินทร์ พรหมมาฟังเทศน์พระพุทธเจ้า เทวดา อินทร์ พรหมไปหลอกเขาไม่ได้ เขารู้ถึงความคิดของเอง

แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักรๆ เทวดาส่งข่าวขึ้นไปเพราะอะไร เพราะเขารอ ทุกคนรอนะ ทุกคนแสวงหาแล้วรอ เห็นไหม

คนป่วยเต็มโรงพยาบาลเลย มะเร็งชั้น ๔ นอนเป็นแพเลย ไม่มีหมอรักษา

เราเกิดมาเราแสวงหาทั้งสิ้น แต่ไม่มีคนชี้แนะ ไม่มีคนบอก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักรๆ ขึ้นมา เห็นไหม

กัณฐารักษาโรค กัณฐารักษาโรคมันก็ไปมีโรคอื่นต่อเนื่องไป เวลาที่กัณฐาขึ้นมาเขาต้องมีส่วนผสมของเขา กัณฐาเพียวๆ รักษาโรคไม่ได้ กัณฐาต้องมีส่วนผสมของสมุนไพรเพื่อให้มันเป็นยาขึ้นมาให้ได้

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราประพฤติดิปฏิบัติถ้ามันจะเป็นจริงขึ้นมา ธรรมจักรๆ มันเป็นอย่างไร ถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบระงับเข้ามาได้ ถ้ามันสงบระงับเข้ามาได้ นี่ไง เครื่องอาศัย

เราจะบอกว่า ผลของวิญญะนะ ตั้งแต่พรหมลงมา ที่อยู่ที่อาศัยของเราทั้งสิ้น ความเป็นมนุษย์นี้ก็อาศัยชั่วคราวทั้งสิ้น คนเรานะ มันต้องพลัดพราก คนเรามันต้องจากไปแน่นอน

แต่เราอนใจกันไง เราอนใจว่าชีวิตเราอยู่ค่าฟ้า ยังไม่ตายหรอก อยู่ตลอดไป เวลาตายแล้วนะ เพราะอะไร เพราะความเป็นมนุษย์เป็นอิสระ ความเป็นมนุษย์ทำดีก็ได้ ทำชั่วก็ได้

ดูสิ ถ้าบังคับตนเองให้เข้าทางจงกรม บังคับตนเองให้นั่งสมาธิภาวนา มันจะได้หรือไม่ได้ ก็ช่างหัวมัน ช่างหัวมัน เราปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเราปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าจิตเราสงบระงับขึ้นมา จิตเราเป็นจริงขึ้นมา ผลจากการปฏิบัติ

ถ้าไม่ได้ปฏิบัติเลยมันก็ไม่ได้อะไรเลยไง แต่ถ้าพอปฏิบัติขึ้นมาแล้วมันทุกข์มันยาก มันทุกข์มันยาก แล้วจึงทำมาหากินทุกข์ยากไหม ทำมาหากินก็ทุกข์ยาก เป็นหวั่นไหวใจไม่ได้ก็ทุกข์ยาก เวลามันทุกข์ยาก ทุกข์ยากไปทั้งสิ้นนะ แต่ตอนนี้จิตใจมันยังสงบระงับอยู่ ร่างกายยังแข็งแรงอยู่ เราก็เพลิดเพลินกับตัวเราเองไง

ถ้าเป็นจริงๆ ไซ้ เราก็ทำดีทั้งสิ้น เราไปวัดไปวาทำดีของเรา ทำดีอย่างนี้มันเป็นอาภิส คำว่า “เป็นอาภิส” สิ่งที่เราต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัยเราก็แสวงหา เราก็ทำของเรา มันก็เป็นหน้าที่การงานของเรา เวลาทำหน้าที่การงานของเรามันทุกข์มันยากมาก มันทุกข์มันยากมากขนาดไหนมันก็ต้องแบบถ้ามันมีสัจจะความจริงนะ ยึดรับเลย เราทำมาอย่างนี้ เราทำมาอย่างนี้แต่เราต้องมีความซื่อสัตย์ เราจะทำคุณงามความดีของเรา

คนเรามันไม่ได้ทำชั่วมาทั้งชีวิตหรอก แล้วมันก็ไม่ได้ทำดีมาตลอดเหมือนกัน มันหมดวาระของมัน ถ้ามันเป็นของมัน มันต้องเป็นของมัน

แล้วถ้าทำความดีแล้วถ้ามันจะประสบความสำเร็จหรือไม่ประสบความสำเร็จ แต่เราภูมิใจในการกระทำของเรา เราภูมิใจในการทำดีของเรา เราภูมิใจในความซื่อสัตย์ของเรา เราภูมิใจกับชีวิตนี้ เราภูมิใจความเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราภูมิใจในตัวของเรา ถ้าเราทำของเรา เห็นไหม

นี่พูดถึงว่า เราวัดผลกันด้วยวัตถุ วัดผลกันด้วยโลกธรรม ๘ ไง

แต่เวลาเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เวลาจิตสงบแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่ โคนต้นโพธิ์ เวลาครูบาอาจารย์ของเราถ้าเป็นสัจจะความจริงขึ้นมา ถ้ามีคุณธรรมในใจแล้วนะ หลวงตาท่านพูดประจำ ขอให้อยู่คนเดียวได้ไหม อยู่คนเดียวมีความสุข ธรรมอยู่กับธรรมไง สัจธรรมมันอยู่กับสัจธรรม

ความจริงในหัวใจมันเป็นความจริงในหัวใจอยู่แล้ว มันต้องไปเสนอหน้าให้ใครรู้ด้วย เป็นไปไม่ได้ ไม่ต้องเสนอหน้า ธรรมะไม่เคยเสนอหน้า ไม่เคยสนใจใครๆ ทั้งสิ้น

แต่คนเรามันเกิดไง คนเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ผลของวิภวภูติคือ ผลการเวียนว่ายตายเกิดในวิภวภูติ เหมือนเราเป็นหนี้เป็นสินโดนทารุณกรรมมาตลอดเวลา เราพ้นจากความเป็นหนี้ พ้นจากการทารุณโหดร้ายนั้นนะ แล้วโลกเขามีแต่การทารุณโหดร้ายอย่างนั้น มันก็จะบอก ทำไมเอ็งไม่วาง

ในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ในโลกนี้ทุกคนถือเพื่อนคนละท่อน ต้องการแสงสว่าง ต้องการความอบอุ่น ต้องการทุกๆ อย่าง แล้วก็บ่นกันว่าร้อนๆ แล้วก็ถือถือเพื่อนไฟนั้นวนเวียนไปตลอดเวลา

บัดนั้นมีบุรุษผู้หนึ่งคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ประเสริฐ ร้องบอกพวกเรา ให้ทิ้งดุ้นไฟนั้น ให้ทิ้งดุ้นไฟนั้น ให้ทิ้งต้นหาความทะยานอยากในใจของเรานั้น

มีบุรุษผู้หนึ่งเป็นผู้ที่คอยมาบอกเราว่าให้ทิ้งมันไป ที่เอ็งกำอยู่นั้นนะร้อนๆ ทุกข์ ทุกข์ ทุกข์ที่เอ็งกำมันอยู่นั้นนะให้ทิ้งมันไป เหว่